

Bruxelles, 27. ožujka 2023.
(OR. en)

7808/23

Međuinstitucijski predmeti:
2021/0424(COD)
2021/0425(COD)

ENER 155
ENV 304
CLIMA 158
IND 147
RECH 111
COMPET 264
ECOFIN 281
CODEC 475

NAPOMENA

Od:	Odbor stalnih predstavnika (dio 1.)
Za:	Vijeće
Br. dok. Kom.:	15111/1/21 REV 1 + ADD 1 REV 1 15096/1/21 REV 1 + ADD 1 REV 1
Predmet:	Prijedlog direktive Europskog parlamenta i Vijeća o zajedničkim pravilima za unutarnje tržište plinova iz obnovljivih izvora i prirodnih plinova te vodika (preinaka) Prijedlog uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o unutarnjim tržištima plinova iz obnovljivih izvora i prirodnih plinova te vodika (preinaka) – opći pristup

I. UVOD

1. Komisija je 15. prosinca 2021. podnijela Prijedlog direktive o zajedničkim pravilima za unutarnje tržište plinova iz obnovljivih izvora i prirodnih plinova i vodika te Prijedlog uredbe o unutarnjim tržištima plinova iz obnovljivih izvora i prirodnih plinova te vodika („paket o plinu”) u sklopu novog okvira EU-a za dekarbonizaciju tržišta plina, promicanje vodika i smanjenje emisija metana.

2. Cilj je paketa za dekarbonizaciju tržišta vodika i plina omogućiti dekarbonizaciju potrošnje prirodnog plina stvaranjem regulatornog okvira za namjensku infrastrukturu za vodik i tržišta vodika te integrirano planiranje mreže. Njime se ujedno utvrđuju pravila za potrošače i jača sigurnost opskrbe.

II. TRENUTAČNO STANJE

1. U srpnju 2022. češko predsjedništvo započelo je pregovore o prijedlozima u okviru Radne skupine za energetiku, a švedsko ih je predsjedništvo nastavilo tijekom prvog tromjesečja 2023. Na temelju tih rasprava predsjedništvo je podnijelo sedam revizija Uredbe i Direktive.
2. O prijedlozima se raspravljalo i na sastanku Vijeća za promet, telekomunikacije i energetiku (energetika) 25. listopada 2022. u Luxembourg, s glavnim naglaskom na razvoju tržišta vodika, tarifnim popustima za vodik, plinove iz obnovljivih izvora i niskougljične plinove i umješavanju vodika u sustav prirodnog plina. Ministri i ministrice predsjedništvu su pružili političke smjernice i odredili smjer za daljnji rad.
3. Trenutačna sedma revizija, kako je navedena u dokumentima 7556/23 i 7557/23, trebala bi poslužiti kao osnova za opći pristup. Novi tekst označen je **podebljanim slovima**, a izbrisani tekst oznakom [...].

III. RAD U OKVIRU EUROPSKOG PARLAMENTA I DRUGIH TIJELA UNIJE

1. U Europskom parlamentu Odbor za industriju, istraživanje i energetiku (ITRE) nadležan je za oba predmeta. Izvjestiteljem za Uredbu imenovan je član Europskog parlamenta Jerzy Buzek (EPP, Poljska), a izvjestiteljem za Direktivu član Europskog parlamenta Jens Geier (S&D, Njemačka). Parlament je oba izvješća donio 16. veljače 2023.
2. Europski gospodarski i socijalni odbor donio je mišljenje o prijedlogu 19. svibnja 2022., a Europski odbor regija 12. listopada 2022.

IV. GLAVNI ELEMENTI KOMPROMISNOG PRIJEDLOGA PREDSJEDNIŠTVA

1. Države članice poduprle su način na koji su se rasprava o politikama u okviru Vijeća za promet, telekomunikacije i energetiku i rasprave u okviru Radne skupine za energetiku uzimale u obzir tijekom rada na sedam revizija tih dvaju prijedloga.
2. Najvažnije se promjene mogu sažeti kako slijedi:

U pogledu Uredbe:

- a) U članku 3. u okviru tržišnih načela pojašnjeno je da će poduzeća koja posluju u istom ulazno-izlaznom sustavu moći razmjenjivati plinove na virtualnim mjestima trgovanja ili fizički na interkonekcijskim točkama.
- b) U članku 5. stavku 6., članku 7. stavku 7. i uvodnoj izjavi 70.a uvedena je nova iznimna odredba kojom se državama članicama omogućuje da poduzmu razmjerne mjere za privremeno ograničavanje bilo kojeg pojedinačnog korisnika mreže da unaprijed preda ponudu za kapacitet na ulaznim točkama i terminalima za UPP za isporuke iz Ruske Federacije i Bjelarusu.
- c) Kad je riječ o certificiranju operatorâ sustavâ skladišta, u novi članak 13.b uključen je tekst iz Uredbe o skladištenju plina donesene u lipnju 2022. U vezi s tim dodatkom u članku 15. dodan je novi stavak 3. koji se odnosi na primjenu popusta od 100 % na transportne i distribucijske tarife koje se temelje na kapacitetu za podzemne sustave skladišta plina i terminale za UPP.
- d) U članku 16. uvedeno je razlikovanje između tarifnih popusta za plinove iz obnovljivih izvora i niskougljične plinove u sustavu prirodnog plina, pri čemu je utvrđen tarifni popust od 100 % za plinove iz obnovljivih izvora, a 75 % za niskougljične plinove. Uvedena je mogućnost da nacionalna regulatorna tijela mogu odlučiti ne primijeniti popuste ili utvrditi niže popuste, čime se uzima u obzir zabrinutost onih država članica koje imaju ili očekuju da će imati visok udio plinova iz obnovljivih izvora / niskougljičnih plinova u kombinaciji izvora energije ili bi mogle imati razlog za zabrinutost u pogledu mogućeg učinka na prekogranične tokove.

- e) Članak 19. o prekograničnoj koordinaciji kvalitete plina u sustavu prirodnog plina sada se primjenjuje samo na mješavine vodika u kojima sadržaj vodika umiješanog u sustav prirodnog plina ne premašuje 2 % volumnog udjela. Za rješavanje svih sporova u pogledu ograničenja prekograničnih tokova nastalih razlikama u umješavanju vodika u sustav prirodnog plina dotična nacionalna regulatorna tijela moći će donositi zajedničke koordinirane odluke. U tom se rješenju odražava skepsa nekoliko država članica u pogledu umješavanja, pri čemu se ipak osiguravaju neometani prekogranični tokovi plina. Cilj je Uredbe zadržati usklađen pristup na razini EU-a u pogledu kvalitete plina, uključujući sadržaj kisika i umješavanje.
- f) U članku 20.b o zajedničkim specifikacijama za biometan pojašnjava se područje primjene tog članka.
- g) Kad je riječ o članku 67. (izmjene Uredbe o sigurnosti opskrbe energijom), različite odredbe smatrale su se zastarjelima i stoga su izbrisane. Napisane su prije energetske krize, a od tada su zamijenjene izvanrednom Uredbom Vijeća o jačanju solidarnosti boljom koordinacijom kupnje plina, pouzdanim referentnim vrijednostima cijena i prekograničnim razmjenama plina te radom Komisije na platformi za kupnju plina. Osim toga, mnoge delegacije smatrale su da još nije trenutak za poduzimanje detaljnih izmjena zakonodavstva o sigurnosti opskrbe zbog aktualne krize.

U pogledu Direktive:

- a) U novim uvodnim izjavama 35.a i 36.a preciznije se opisuju sličnosti i razlike između zajednica obnovljive energije (na temelju Direktive o obnovljivim izvorima energije) i energetske zajednice građana (na temelju Direktive o plinu).
- b) Uvodna izjava 70. pojašnjena je kako bi se osiguralo da odredbe o horizontalnom razdvajanju za vodik sadržane u članku 63. ne podrazumijevaju funkcionalno razdvajanje upravljanja ili razdvajanje uprave ili osoblja i stoga se sinergija među operatorima mreže, primjerice dijeljenjem usluga i upravljačkih struktura, može u potpunosti zadržati.
- c) U slučaju definicija iz članka 2.:
 - kad je riječ o definicijama niskougljičnog vodika, niskougljičnog plina i niskougljičnih goriva u točkama od 10. do 12., kako bi se odgovorilo na bojazni država članica da te definicije nisu dovoljno precizne u pogledu praga smanjenja emisija stakleničkih plinova od 70 %, dodano je usporedno fosilno gorivo (kako je utvrđeno u Direktivi o obnovljivim izvorima energije);
 - znatno je izmijenjena definicija „ulazno-izlaznog sustava” iz točke 53. kako bi se pružila veća jasnoća u pogledu pristupa proizvodnim pogonima i uloge operatora transportnih sustava i operatora distribucijskih sustava.
- d) Dodan je novi članak 4.a kako bi se odgovorilo na zahtjeve država članica u pogledu javne intervencije u određivanju cijena u slučaju krize opskrbe prirodnim plinom.
- e) U članku 8. određeno je da će države članice za potrebe certificiranja plinova iz obnovljivih izvora i niskougljičnih plinova od gospodarskih subjekata zahtijevati da ispunjavaju kriterije održivosti i uštede emisija stakleničkih plinova kako je utvrđeno u Direktivi o obnovljivim izvorima energije.

f) U pogledu odredaba za potrošače:

- u članku 11. pojašnjeno je da će u slučaju ponuda u paketu kupci moći raskinuti pojedinačne usluge iz ugovora i moći će u kratkom roku raskinuti svoje ugovore o opskrbi plinom;
- dodan je novi članak 11.a kako bi se osigurala dostatna pravila o zaštiti potrošača u slučaju postupnog ukidanja prirodnog plina. Navedeno je i da bi trebalo uzeti u obzir potrebe ugroženih kupaca ili kupaca pogođenih energetske siromaštvom;
- državama članicama pružena je fleksibilnost u pogledu uspostave energetskih zajednica građana iz članka 14. Naglašen je i lokalni aspekt tih zajednica. Nadalje, kako bi se naglasila uloga kupaca iz kategorije kućanstvo, dodjeljuje im se najmanje 15 % glasačkih prava;
- u članku 15. pojašnjeno je koja bi vrsta kupaca trebala dobiti mogućnost primanja računa i informacija o obračunu u elektroničkom obliku;
- u članku 17. (slično kao u članku 16. u pogledu prirodnog plina) dodana je odredba kojom se državi članici daje mogućnost da obvezu uvođenja pametnog sustava mjerenja u sustavu za vodik poveže s analizom troškova i koristi;
- u članku 20. predloženo je pojašnjenje da bi države članice mogle kupce iz kategorije kućanstvo koji plin ne upotrebljavaju za grijanje izuzeti od zahtjeva da imaju konvencionalno brojilo za prirodni plin. Izuzeće je prošireno i na zgrade u kojima su većina potrošača kućanstava koja upotrebljavaju plin na taj način.

- g) U članku 31. prijedlog Komisije uključivao je fazu širenja tržišta vodika do 2030., nakon čega bi se primjenjivala detaljnija pravila. Međutim, prijelazna faza za elemente modela tržišta vodika produljena je do kraja 2035. kako bi se u obzir uzele bojazni da tržište vodika neće biti dovoljno zrelo do 2030. za provedbu reguliranog pristupa trećih strana. Utvrđivanjem točnog datuma povećava se i predvidljivost za dionike u usporedbi s mehanizmom preispitivanja.
- h) U članku 32. države članice u načelu su obvezne osigurati provedbu sustava pristupa trećih strana terminalima za vodik na temelju ugovorenog pristupa. Međutim, dodana je fleksibilnost na temelju koje države članice također mogu odlučiti primijeniti regulirani pristup trećih strana na te terminale.
- i) Članak 34. proširen je u pogledu odbijanja pristupa i priključivanja dodavanjem odredbe prema kojoj bi država članica mogla omogućiti operatorima transportnih sustava i operatorima distribucijskih sustava da odbiju pristup (ili da isključe korisnika) kako bi se osigurala usklađenost s provedbom cilja klimatske neutralnosti utvrđenog u Europskom zakonu o klimi.
- j) Članak 46. stavak 2. izmijenjen je kako bi se državama članicama omogućilo da odgovornost za izgradnju prekograničnih spojnih vodova dodijele samo određenim operatorima mreže za vodik.
- k) Izmijenjen je članak 47. u vezi s odstupanjima od nekih obveza za postojeću mrežu za vodik, posebice uklanjanjem roka za odstupanja, uz istodobno uključivanje ispitivanja tržišta kako bi nacionalno regulatorno tijelo moglo zaključiti kad bi odstupanje trebalo isteći.

- l) Članak 48. o zemljopisno ograničenim mrežama za vodik proširen je kako bi se stvorila mogućnost odstupanja od određenih obveza za mreže izolirane ili distribucijske prirode, čime se pruža sličan okvir kao za distribucijske plinske mreže. Dodan je novi uvjet kojim se zamjenjuje „jedinствeno priključenje na mrežu”. Mogućnost da nacionalna regulatorna tijela povuku primjenu odstupanja bolje je ograničena.
- m) Pojašnjen je članak 49. o međudržavnim spojnim plinovodima za vodik s trećim zemljama. U revidiranoj verziji navodi se da su države članice obvezne sklopiti međunarodne sporazume ili međuvladin sporazum na temelju članka 82. prije stavljanja u pogon takvog međudržavnog spojnog plinovoda ili prije namjere da se povežu na njega.
- n) Kad je riječ o izvješćivanju o razvoju mreže za vodik, kompromisnim tekstom državama članicama daje se fleksibilnost da primijene ili članak 52. ili članak 51. pri izvješćivanju o pregledu infrastrukture mreže za vodik koju namjeravaju razviti.
- o) U članku 53. o financiranju prekogranične infrastrukture za vodik u kompromisnom tekstu navodi se da projekti međudržavnih spojnih plinovoda za vodik, osim projekata od zajedničkog interesa, snose vlastite troškove i mogu se financirati iz tarifnog sustava. Mogu izraditi i projektni plan, uključujući zahtjev za prekograničnu raspodjelu troškova. Odgovarajuće izmjene unesene su u članak 6. Uredbe.

- p) U članku 62., početni prijedlozi Komisije za vertikalno razdvajanje operatora mreže za vodik obuhvaćali su istek modela razdvajanja neovisnog operatora transportnih sustava do kraja 2030. te dostupnost modela neovisnog operatora sustava i modela neovisnog operatora transportnih sustava samo za mreže za vodik koje su pripadale vertikalno integriranim poduzećima u trenutku stupanja na snagu paketa o plinu.

Model vlasničkog razdvajanja zadržan je kao zadani model razdvajanja; međutim, članak 62. stavak 4. preformuliran je kako bi se osigurala veća fleksibilnost u pogledu imenovanja subjekta koji služi kao operator integrirane mreže za vodik u skladu s pravilima o neovisnim operatorima transportnog sustava. Operatori mreže za vodik mogu iskoristiti i odstupanja za postojeće mreže za vodik i zemljopisno ograničene mreže (članci 47. i 48.), čija je primjena pojednostavnjena.

- q) Članak 80. izmijenjen je kako bi se prilagodile okolnosti u kojima države članice koje nisu izravno povezane na međudržavni spojni plinovod bilo koje druge države članice mogu odstupiti od određenih odredaba Direktive. U istom je članku uvedeno odstupanje od razdvajanja za Luksemburg kako bi se u obzir uzeo njegov postojeći regulatorni okvir na tržištima plina i električne energije. U članku 80.a predviđeno je dodatno odstupanje za posebne okolnosti Estonije, Latvije i Litve.

V. ZAKLJUČCI

1. S obzirom na navedeno, Vijeće se poziva da ispita kompromisni tekst predsjedništva kako je naveden u dokumentima 7556/23 i 7557/23, raspravi sva neriješena pitanja koja su postavile delegacije i postigne dogovor o općem pristupu Vijeća u cilju predstojećih pregovora s Europskim parlamentom.